

ISSN 2710-3056

Grail of Science

Periodical scientific journal

No 25

March
2023

The issue of journal contains

Proceedings of the V Correspondence
International Scientific and Practical Conference

GLOBALIZATION OF SCIENTIFIC KNOWLEDGE: INTERNATIONAL COOPERATION AND INTEGRATION OF SCIENCES

held on March 17th, 2023 by

NGO European Scientific Platform (Vinnytsia, Ukraine)
LLC International Centre Corporate Management (Vienna, Austria)

 OU CI
Open Ukrainian Citation Index

Euro Science Certificate № 22438 dated 12.02.2023
UKRISTEI (Ukraine) Certificate № 23 dated 17.01.2023

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL

GRAIL OF SCIENCE

№ **25** March, 2023
with the proceedings of the:

V Correspondence International Scientific and Practical Conference

GLOBALIZATION OF SCIENTIFIC KNOWLEDGE: INTERNATIONAL COOPERATION AND INTEGRATION OF SCIENCES

held on March 17th, 2023 by

NGO European Scientific Platform (Vinnytsia, Ukraine)

LLC International Centre Corporate Management (Vienna, Austria)

EUROPEAN
SCIENTIFIC
PLATFORM

ICCM
International Centre
Corporate Management

Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»

№ 25 (березень, 2023) : за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції «Globalization of scientific knowledge: international cooperation and integration of sciences», що проводилася 17 березня 2023 року ГО «Європейська наукова платформа» (Вінниця, Україна) та ТОВ «International Centre Corporate Management» (Відень, Австрія).

БІОПРЕПАРАТИ В ТЕХНОЛОГІЯХ ЗАХИСТУ ОГІРКА ВІД КОРЕНЕВИХ ГНИЛЕЙ У ЗАКРИТОМУ ҐРУНТІ

Науково-дослідна група: Пелих В.Ю., Поспелова Г.Д., Нечипоренко Н.І., Коваленко Н.П. 155

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

THE EFFECT OF *MALVA SYLVESTRIS* L. PLANT DENSITY ON ITS PRODUCTIVITY

Panchenko K., Pospelov S. 160

СЕКЦІЯ ІХ.

ХАРЧОВЕ ВИРОБНИЦТВО ТА ТЕХНОЛОГІЇ

СТАТТІ

ОРГАНІЧНІ КИСЛОТИ ЯГІДНОЇ СИРОВИНИ У ФІЗІОЛОГІЇ ХАРЧУВАННЯ ЛЮДИНИ

Сімонова І.І., Пешук Л.В. 163

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

МАЙОНЕЗ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ХАРЧОВИЙ ПРОДУКТ

Криськова Л.П., Покотило О.С. 169

СЕКЦІЯ Х.

**ЗАГАЛЬНА МЕХАНІКА ТА
МЕХАНІЧНА ІНЖЕНЕРІЯ**

СТАТТІ

ГРАФІЧНА ФАКТОРИЗАЦІЯ ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ПРИ ВДОСКОНАЛЕННІ ПРОКАТКИ ПРОФІЛІВ

Науково-дослідна група:

Нікулін О.В., Нікулін О.О., Наконечна Т.В., Попік В. 171

СЕКЦІЯ ХІ.

**ЕКОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

СТАТТІ

АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИК СТАЛОГО СПОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Івашура А.А., Борисенко О.М. 183

DOI 10.36074/grail-of-science.17.03.2023.029

АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИК СТАЛОГО СПОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Івашура Андрій Анатолійович

канд. с.-г. наук, доцент, завідувач кафедри здорового способу життя і безпеки життєдіяльності

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, Україна

Борисенко Оксана Миколаївна

Д-р. техн. наук, доцент, доцент кафедри здорового способу життя і безпеки життєдіяльності

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, Україна

Анотація. Стале споживання вимагає, щоб споживачі, виробники та загалом держава сприяли сталому використанню своїх ресурсів в інтересах захисту довкілля та цілісності екосистеми. Основна мета цього дослідження – визначення заходів, що сприяють сталому споживанню, та визначення ролі виробників і державної політики в просуванні сталого споживання. Проаналізовано розвиток теоретичного та практичного підходу до взаємодії між різними галузями сталого споживання. Представлено сучасний стан і сформульовано рекомендації щодо впровадження практик сталого споживання в Україні, а також пропозиції для майбутніх досліджень у цьому напрямі.

Ключові слова: усвідомлене споживання, усвідомлене виробництво, стала поведінка, зелена економіка, цілі сталого розвитку.

У 1970-х роках наукове співтовариство почало усвідомлювати, що несталий розвиток веде до екологічного та економічного колапсу. Було загальноновизнано, що сталий розвиток являє собою "безальтернативну" спробу виживання людства. Як головну мету і критичну необхідність було сформульовано і реалізовано інтеграцію систем споживання і виробництва зі сталим розвитком [1]. Занепокоєння моделями сталого споживання і виробництва досягло безпрецедентного рівня і набуло міжнародного значення. Проведено низку міжнародних конференцій, присвячених поточним змінам клімату та питанням сталого споживання і виробництва. Йоганнесбурзький план виконання рішень 2002 р. закликав усі країни просувати моделі сталого споживання і виробництва за провідної ролі розвинених країн і з усіма країнами, які отримують користь від цього процесу, а десятиліття по тому Конференція Організації Об'єднаних Націй зі сталого

розвитку (Pio +20) підтвердила, що стале споживання і виробництво є головними умовами сталого розвитку, пропонуючи 10-річну програму щодо цілей сталості.

Попри те, що стале виробництво та споживання з роками має тенденцію до зростання, воно не завжди втілюється в життя через існування певних бар'єрів. Інформація про такі перешкоди дасть змогу українським менеджерам планувати свої дії на шляху до сталості. Згідно з деякими дослідженнями, внутрішні бар'єри (такі як економічні умови, знання або технологічні обмеження, некомпетентність робочої сили та відсутність підтримки з боку керівництва) мають більший вплив, ніж зовнішні бар'єри (наприклад, законодавство та поведінка споживачів). У таблиці 1 показано найважливіші бар'єри, виявлені в кожній галузі досліджень [2].

Таблиця 1

**Перелік перешкод на шляху до сталого виробництва та споживання,
за результатами досліджень**

Область дослідження	Виявлені перешкоди
Сталість споживачів	Нестача знань у сфері сталості та підсвідомий або усвідомлений опір виходу зі своєї "зони комфорту"
	Відсутність освітніх програм
	Складність аналізу змінних, що впливають на споживання
Державна політика	Відсутність стимулів у країнах, що розвиваються
	Відсутність урядової підтримки
	Проблеми з фінансами
	Технологія не приносить швидких необхідних змін
Виробництво та ділове середовище	Корпоративне управління
	Вплив споживачів, політики та суспільства загалом
	Існування невеликої кількості досліджень для розуміння вірних практичних дій

дані сформовано з [2]

З погляду споживача, нестача знань і опір зміні звичок були ключами до провала або успіху у створенні проєктів сталого споживання. Отже, освіта відіграє роль у поширенні інформації щодо переваг, глобальних чи особистих, від прийняття сталих практик [3].

Оскільки споживання є соціальним явищем, на поведінку населення можуть впливати кілька чинників. Поняття життя у стані "комфорту" можна розуміти по-різному, залежно від соціально-економічного становища, і те, що очікується від практики споживання, також може різнитися. У деяких групах у більш розвинених країнах, наприклад, очікується, що люди купуватимуть органічні продукти або купуватимуть більшу частину свого одягу в комісійних магазинах, що створює форму соціального тиску на цей тип споживання. [4].

Крім того, важко виміряти емоції споживачів, але ці почуття також можуть впливати на рішення про споживання. Зазвичай сталі дії зобов'язують припинення купівлі якогось продукту чи товару, що, як очікується, може призвести до зміни поведінки. Цей ефект може призвести до негативних почуттів і опору у споживачів. У сучасних умовах соціальні мережі мають масовий вплив на поведінку споживачів та обізнаність щодо сталого

споживання, але вони, як правило, створюють передумови до неусвідомленого споживання, що в багатьох випадках виснажує навколишнє середовище. Отже, необхідні зусилля з просування сталого споживання як чогось позитивного, що може призвести до глобальних або індивідуальних вигод [5, 6, 7, 8].

Що стосується державної політики країни, можна констатувати, що відсутність інспекції та відсутність стимулів з боку регулюючих органів зрештою впливає на незастосування заходів сталого виробництва. Ці типи стимулів частіше зустрічаються в розвинених країнах. Для України це один із найважливіших напрямів для дій, які можуть дати позитивний ефект.

З погляду компаній найочевиднішим бар'єром є фінансовий, враховуючи, що вжиття сталих заходів може призвести до високих витрат на ефективне коригування організаційної структури. Між тим, ці зміни мають бути одночасно впроваджені на все виробництво, оскільки не буває часткової сталості. Крім того така політика вплине на корпоративне управління в цілому. В організаційні зміни повинні одночасно залучатися менеджери, співробітники, зацікавлені сторони та акціонери.

Важливо підкреслити, що компанії не ізольовані в навколишньому середовищі і що всі раніше згадані бар'єри, пов'язані з політикою і споживачами, також впливають на організації. Стимули до сталого споживання мають бути колективними зусиллями і суспільство загалом має переслідувати їх як спільну мету. В іншому разі завжди будуть перешкоди для прийняття цієї системи споживання.

Зрештою, саму прогалину в дослідженнях українських авторів щодо включення заходів, спрямованих на заохочення сталого споживання, можна вважати бар'єром, оскільки дослідження з цього питання зосереджені здебільшого на купівельній поведінці споживачів. Сьогодні в Україні багато споживачів уже розуміють, що таке стале споживання, і, отже, відсутність практики, пов'язаної зі сталим розвитком, не можна пояснити дефіцитом знань. Результати, представлені в окремих дослідженнях, свідчили про необхідність позитивного та постійного визнання з боку суспільства, що призводить до практики сталості з боку населення, оскільки індивідууми можуть не сприймати себе як частину ухвалення рішень суспільством і не можуть ідентифікувати вплив споживання на довкілля.

У деяких дослідженнях [9] вивчали практику сталого споживання в мегаполісах шляхом звернення до бази даних Організації економічного співробітництва та розвитку. Дослідження показало, що ці практики були пов'язані з соціально-економічними факторами і не мали прямого зв'язку з міською структурою. Зусилля, спрямовані на перехід до сталого розвитку міст, особливо щодо способу життя і поведінки, означають більше, ніж просто створення адекватної інфраструктури. Вони також вимагають інновацій в управлінні та інституційних змін, тобто змін у нормах, формальних і неформальних правилах, законах, когнітивних структурах, політиці та системах управління, які формують те, як люди бачать світ і думають про нього.

Іншим важливим кроком на шляху до впровадження сталого споживання компаніями є глибше розуміння практики споживання суспільством загалом,

оскільки це необхідно для зміни розпорядку дня та уявлень людей про більш сталі варіанти, щоб отримати більшу наочність, що може призвести до змін у поведінці людей та контексти, в яких відбуваються дії. Отже, для України вкрай важливо розробити нові дослідження та теорії поведінки споживачів з урахуванням національних і соціальних особливостей. Однією з можливостей є розробка загальних або спеціальних досліджень, що фінансуються певними організаціями, для з'ясування вподобань українських споживачів, проблем, пов'язаних зі сталістю, а також того, чого українська громадськість очікує та сприймає в пропонованих продуктах і послугах.

Внутрішня політика організації також має свою власну споживчу політику при купівлі матеріалів для виробництва власних товарів або послуг. Заходи щодо впровадження сталого споживання можуть потребувати зміни багатьох процесів та інвестицій у нові технології. Розуміння внутрішніх процесів і того, які зміни мають бути виконані, важливе для того, щоб ці дії сприймалися всією організацією як позитивні, щоб можна було мобілізувати й інші зацікавлені сторони, включно зі ЗМІ та суміжними компаніями. Розглядаючи внутрішні перспективи компаній, можна підкреслити, що створення партнерських відносин між організаціями нині сприймається ними як можливість зростання і розвитку, оскільки може відбуватися обмін процесами і передовим досвідом для підвищення їх ефективності. Ці партнерські відносини можуть також включати встановлення цілей сталого споживання, які вимірювали б спільну ефективність у досягненні цілей споживання і навіть сталого виробництва асоційованих компаній за допомогою великих даних і прогнозного аналізу.

У дослідженнях, присвячених державній політиці та країнам, можна було помітити прогрес у турботах країн, що розвиваються, щодо сталого споживання, ситуацію, яку можна вважати більш новою, оскільки донедавна більшість досліджень на цю тему була зосереджена на реаліях розвинених країн. Також було виявлено тенденцію до розширення пропозицій щодо здійснення дій, безпосередньо пов'язаних зі сталим виробництвом і споживанням. Що стосується теоретичної області, то були нововведення в розгляді систематичних, структурних та інституціональних точок зору, щоб сприяти розумінню того, як споживання та стале споживання проявляє себе в інших контекстах, таких як економіка спільного споживання.

Нарешті, важливо підкреслити, що споживання, чи то стале, чи то ні, є соціальним явищем, і, отже, будь-які зміни, що відбуваються в суспільстві, можуть впливати на споживчу практику, включно з економічними змінами, серйознішими екологічними проблемами та змінами соціальних цінностей. Отже, завжди є місце інноваціям у сфері дослідження сталого споживання. У таблиці 2 узагальнено нові ідеї, теорії та методи, застосовані в дослідженнях, присвячених сталому споживанню.

Хоча результати більшості досліджень, присвячених аналізу поведінки споживачів, показують занепокоєння з приводу впливу людей на стале споживання, одним з основних теоретичних висновків цього дослідження був пошук рішень для прийняття сталого споживання компаніями та пошук методів сталого споживання в Україні на прикладі інших країн.

Таблиця 2

Перспективні інновації у сфері сталого виробництва та споживання

Область дослідження сталості	Інноваційні напрямки
Соціальні та економічні чинники сталої поведінки	Розроблення підходу до визначення основних етапів і критеріїв формування та оцінки "сталого споживання домашніх господарств" за допомогою наборів показників.
	Визначення того, наскільки реалістичним буде підхід "коридори сталості" для підвищення здійсненності сталості, як емпірично, так і політично.
Інфраструктура та бізнес-середовище підприємства	Пропозиція прогнозного аналізу спільних показників ефективності компаній, що практикують стале виробництво і споживання.
	Розгляд використання нових технологій для створення показників, методів виробництва та способів поширення інформації про стале виробництво та споживання.
Особливості національної державної політики	Інтерпретації позитивних результатів щодо сталого виробництва і споживання в країнах, що розвиваються.
	Створення концептуальної структури для розв'язання систематичних, структурних та інституційних точок зору на те, як виробництво і споживання за допомогою ініціатив державної політики може взаємодіяти один з одним, щоб прийняти більш глибоку, екологічну філософію.
	Практичні пропозиції. Наприклад, заохочення використання переробленої сировини або вимога сертифікації Ecolabel для бізнес-угод із державними адміністраціями.
Правові та нормативні стимули державної політики	З'ясування та пояснення ролей, поведінки та стратегій, пов'язаних зі сталим виробництвом і споживанням у контексті економіки спільного споживання.
	Розробка індексу маркування харчових продуктів для сприяння сталому споживанню. Індекс розраховується шляхом класифікації декількох ресурсів за параметрами довкілля, здоров'я та харчування цільових продуктів по відношенню до еталонного значення.

дані сформовано з [9]

З огляду на те, що для успішного просування сталого споживання необхідне залучення різних суб'єктів, дискусії щодо ролі компаній і державної політики привертають більше уваги, оскільки організації також відіграють важливу роль у формуванні розвитку та зміні сталої поведінки індивідумів. Необхідно продовжувати проводити дослідження щодо залучення до сталості кожного споживача, але немає сумнівів у тому, що участь компаній і держави може сприяти просуванню сталого споживання в суспільстві загалом. Щоб поглибити цю дискусію, бізнес-перспектива не повинна обмежуватися моніторингом поведінки споживачів, але повинна прагнути до з'ясування мотивів, що надихають людей розвивати стосунки, що підтримують стале споживання.

Іншим актуальним теоретичним висновком є підтвердження того, що тема сталого споживання припускає застосування різних методологій у теоретичних і практичних дослідженнях, а також тих, які пов'язані з використанням математичних моделей. Ці методи були застосовані до різних питань, від сталого виробництва до рішень для міської мобільності та економіки спільного використання, і запропонували нове розуміння проблем, рішень і контекстів, у яких може бути реалізоване стале споживання.

Проблеми, згадані в цьому дослідженні, наголошують на необхідності стратегій, що координуються між різними секторами, не тільки для того, щоб

зрозуміти, що таке практика сталого споживання, а й для створення стимулів, які заохочують участь суспільства, а також компаній і громадські установи. Хоча за останні десять років в Україні проведено значну кількість досліджень щодо сталого споживання, заявлено недостатньо досліджень, у яких справді висвітлювалися б практики, що застосовуються для прийняття сталого споживання. Ще менше досліджень, які б розвивали обговорення інструментів та/або процесів, які необхідно використовувати для досягнення найкращих результатів у сфері сталого споживання. Бракує результатів і щодо порівняльного аналізу фундаментальних відмінностей у сталому виробництві та споживанні між економіками, що розвиваються, та розвиненими економіками. Хоча цей метод може дати чіткі вказівки на те, які країни розглядають практику сталості та в який спосіб, недостатньо результатів, які можна було б використати як індикатор для України та інших країн, які прагнуть сталості. Проте поширення нових технологій може допомогти виробничим процесам, зробивши їх ефективнішими, економічнішими та більш сталими, що може позитивно вплинути на створення продуктів із сировини, більш сприятливої для довкілля, та процедур, що полегшують впровадження практики сталого споживання. Так само зазначено, що прямого зв'язку між рівнем розвитку урбаністичних територій і сталими практиками немає. Однак було показано, що дослідження, які глибше вивчають повсякденну поведінку, засвідчили, що люди в районах із вищим рівнем міської забудови більш схильні до про-екологічної поведінки. Тому, не ігноруючи роль, яку відіграють індивідуальні ініціативи певних груп, вкрай важливо розробити державну та приватну політику, щоб українське суспільство поступово більш поіменно ставилося до сталого споживання. Стимули з боку компаній та влади мають основоположне значення для зміни та просування нових звичок.

Компанії, що впроваджують стале споживання або заходи, що заохочують його, в кінцевому підсумку зміцнюють свій імідж. Однак впровадження сталих методів стає складнішим у великих компаніях і може навіть передбачати коригування в таких сферах, як юриспруденція, технології та інфраструктура.

Нарешті, незважаючи на значну кількість досліджень, спрямованих на з'ясування поведінки споживачів, недостатньо праць, у яких ретельно розглядаються економічні зміни та нові практики споживання, що можуть з'явитися з роками, і навіть роль ЗМІ в побудові уявлень про компанії та сталу практику. Також було б цікаво провести дослідження за участю не лише студентів певних навчальних закладів або випадкових вибірок із конкретних груп населення, а й людей із різних соціальних верств, щоб зрозуміти, як вони приймають рішення, пов'язані зі споживанням.

Список використаних джерел:

- [1] Lozano R., Ceulemans K., Alonso-Almeida, M., Huisingh, D., Lozano, F. J., Waas, T., Lambrechts, W., Lukman, R., & Hugé, J. (2015). A review of commitment and implementation of sustainable development in higher education: results from a worldwide survey, *Journal of Cleaner Production*, 108, 1–18. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.09.048>.
- [2] de Oliveira, U. R., Gomes, T. S. M., de Oliveira, G. G., de Abreu, J. C. A., Oliveira, M. A., da Silva César, A., & Aprigliano Fernandes, V. (2022). Systematic Literature Review on

- Sustainable Consumption from the Perspective of Companies, People and Public Policies. *Sustainability*, 14(21), 13771. <https://doi.org/10.3390/su142113771>.
- [3] Calafell, G., Banqué, N., & Viciano, S. (2019). Purchase and use of new technologies among young people: Guidelines for sustainable consumption education. *Sustainability*, 11(6), 1541. <https://doi.org/10.3390/su11061541>.
- [4] Hanss, D., Böhm, G., Doran, R., & Homburg, A. (2016). Sustainable consumption of groceries: The importance of believing that one can contribute to sustainable development. *Sustainable Development*, 24(6), 357-370. <https://doi.org/10.1002/sd.1615>.
- [5] Івашура, А. А., Борисенко, О. М., Толмачова, М. В. (2021). Стала харчова поведінка. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер. Нові рішення в сучасних технологіях, 4(10), 88–93. <https://doi.org/10.20998/2413-4295.2021.04.12>.
- [6] Івашура, А. А., Борисенко, О. М. (2021). Аналіз екоусвідомленої харчової поведінки як фактора формування екологічної сталості. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Сер. Екологія, 25, 101–110. <https://doi.org/10.26565/1992-4259-2021-24-09>.
- [7] Івашура, А. А., Борисенко, О. М., Солдатенко, А. О. (2021). Стале харчування як екологічний маркер в індустрії гастрономічного туризму. Комунальне господарство міст. Сер. Економічні науки: науково-технічний збірник, 5(165), 50–55. <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2021-5-165-50-55>.
- [8] Івашура, А., Борисенко, О., Логвінков, С. (2021). Сталість як позитивна тенденція у виробництві. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України: матер. міжнар. наук.-техн. конф. (43-46) зб. наук. пр. – Одеса : Держ. ун-т «Одеська політехніка».
- [9] Lo, A. Y. (2016). Small is green? Urban form and sustainable consumption in selected OECD metropolitan areas. *Land use policy*, 54, 212-220. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2016.02.014>.